

TRỌNG TÂM ÔN TẬP GIỮA HKII

MÔN: SINH HỌC 9

1/ Thế nào là môi trường sống của sinh vật?

+ Là nơi sống của sinh vật, bao gồm tất cả những gì bao quanh chúng, cho phép lấy nguồn sống và phát triển.

+ Có 4 loại môi trường:

- Môi trường nước: tôm, cá,...
- Môi trường trong đất: giun đất,...
- Môi trường trên mặt đất – không khí (môi trường trên cạn): cây cối, chó, mèo,...
- Môi trường sinh vật: giun sán,...

2/ Thế nào là nhân tố sinh thái?

- Là những yếu tố của môi trường tác động tới sinh vật. Có 2 nhân tố chính: vô sinh và hữu sinh.

+ Vô sinh: là các nhân tố không sống trong môi trường. Ví dụ: ánh sáng, nhiệt độ, không khí, độ ẩm, nước,...

+ Hữu sinh: là các nhân tố sống trong môi trường. Gồm nhân tố con người và các sinh vật khác.

3/ Thế nào là giới hạn sinh thái?

+ Là giới hạn chịu đựng của cơ thể sinh vật đối với một nhân tố sinh thái nhất định.

+ Ví dụ: cá rô phi có giới hạn sinh thái từ 5°C -> 42°C .

4/ Thế nào là quan hệ cùng loài?

- Là quan hệ giữa các cá thể cùng loài sống chung tạo thành quần tụ cá thể.
- Gồm quan hệ hỗ trợ và cạnh tranh.

5/ Các sinh vật cùng loài hỗ trợ hoặc cạnh tranh lẫn nhau trong những điều kiện nào?

- **Hỗ trợ:** khi sinh vật sống với nhau thành từng nhóm có nơi sống và nguồn sống đầy đủ.

- **Cạnh tranh:** khi gặp điều kiện bất lợi về thức ăn, nơi ở, con đực tranh giành nhau con cái,...

Nếu sự cạnh tranh diễn ra gay gắt -> một số cá thể tách ra khỏi nhóm.

6/ Khi có gió bão, thực vật sống thành nhóm có lợi gì so với sống riêng rẽ? Trong tự nhiên, động vật sống thành đàn có lợi gì?

- Làm cản bớt sức thổi của gió, giúp cây không bị gãy đổ.
- Tìm được nguồn thức ăn nhanh hơn, phát hiện kẻ thù sớm, tự vệ tốt hơn.

7/ Thế nào là quan hệ khác loài?

- Là quan hệ giữa các cá thể khác loài có các mối quan hệ qua lại với nhau chủ yếu về mặt dinh dưỡng và nơi ở.

- Gồm quan hệ hỗ trợ và đối địch.

8/ Quan hệ khác loài có những đặc điểm gì?

- Hỗ trợ: gồm cộng sinh và hội sinh.

+ Cộng sinh: Sự hợp tác cùng có lợi giữa các loài sinh vật.

+ Hội sinh: Sự hợp tác giữa hai loài sinh vật, trong đó một có lợi còn bên kia không có lợi và cũng không có hại.

- Đối địch: gồm cạnh tranh, kí sinh – nửa kí sinh, sinh vật ăn sinh vật khác.

+ Cạnh tranh: Các sinh vật tranh giành nhau thức ăn, nơi ở, ... và kìm hãm sự phát triển của nhau.

+ Kí sinh, nửa kí sinh: Sinh vật sống nhờ trên cơ thể sinh vật khác.

+ Sinh vật ăn sinh vật khác: gồm: động vật ăn thịt, động vật ăn thực vật, thực vật bắt sâu bọ, ...

9/ Sự khác nhau chủ yếu giữa quan hệ hỗ trợ và quan hệ đối địch là gì?

- Hỗ trợ: là quan hệ có lợi cho tất cả các sinh vật.

- Đối địch: một bên sinh vật được lợi, còn bên kia bị hại hoặc cả hai cùng bị hại.

10/ Quan hệ giữa các cá thể trong hiện tượng tự tử ở thực vật là quan hệ gì? Trong đk nào thì diễn ra mạnh mẽ?

- Là kết quả của sự cạnh tranh cùng loài và cả khác loài, xuất hiện mạnh mẽ khi cây mọc dày thiếu ánh sáng.

11/ Trong thực tiễn sản xuất, cần phải làm gì để tránh sự cạnh tranh gay gắt giữa các cá thể sinh vật?

- Cần trồng cây và nuôi động vật ở mức độ hợp lí, áp dụng các kĩ thuật tỉa thưa đối với thực vật hoặc tách đàn đối với động vật khi cần thiết, cung cấp thức ăn đầy đủ và vệ sinh môi trường sạch sẽ.

12/ Thế nào là một hệ sinh thái? Một hệ sinh thái hoàn chỉnh gồm những thành phần nào?

- Hệ sinh thái bao gồm quần xã sinh vật và khu vực sống của quần xã (sinh cảnh). Trong hệ sinh thái, các sinh vật luôn luôn tác động lẫn nhau và tác động qua lại với các nhân tố vô sinh của môi trường.

- Một hệ sinh thái hoàn chỉnh gồm:
 - + Các thành phần vô sinh: đất, đá, nước, không khí,...
 - + Sinh vật sản xuất: thực vật.
 - + Sinh vật tiêu thụ: đvật ăn thực vật (cấp 1), đvật ăn thịt (cấp 2).
 - + Sinh vật phân giải: vi khuẩn, nấm...

13/ Thế nào là chuỗi thức ăn? Lưới thức ăn?

- Chuỗi thức ăn là một dãy nhiều loài sinh vật có quan hệ về dinh dưỡng, mỗi loài là một mắt xích, mỗi mắt xích vừa là sinh vật tiêu thụ mắt xích phía trước vừa bị sinh vật mắt xích sau tiêu thụ.
- Lưới thức ăn là các chuỗi thức ăn có nhiều mắt xích chung.

14/ Vì sao quần thể người lại có một số đặc trưng mà quần thể sinh vật khác không có?

- Vì: con người có lao động và tư duy, có trí thông minh nên có khả năng tự điều chỉnh các đặc điểm sinh thái trong quần thể, đồng thời cải tạo thiên nhiên.

15/ Tháp dân số trẻ và tháp dân số già khác nhau như thế nào?

- Tháp dân số trẻ: là tháp dân số có đáy rộng, đỉnh nhọn, cạnh xiên nhiều biểu hiện tỉ lệ sinh hằng năm cao, tỉ lệ tử vong cao, tuổi thọ trung bình thấp.
- Tháp dân số già: là tháp dân số có đáy hẹp, đỉnh không nhọn, cạnh gần như thẳng đứng biểu hiện tỉ lệ sinh và tỉ lệ tử vong đều thấp, tuổi thọ trung bình cao.

16/ Ý nghĩa của việc phát triển dân số hợp lí của mỗi quốc gia là gì?

- Đảm bảo chất lượng cuộc sống của mỗi cá nhân, gia đình và toàn xã hội.
- Số con sinh ra phải phù hợp với khả năng nuôi dưỡng, chăm sóc của mỗi gia đình và hài hòa với sự phát triển KT – XH, tài nguyên, môi trường của đất nước.

• Bài tập vận dụng:

1/ Vẽ sơ đồ giới hạn sinh thái của sinh vật? Nhận xét?

2/ Vẽ sơ đồ chuỗi thức ăn, lưới thức ăn?

- Nội dung các bài: 41, 44, 47, 50.